

2395 ve 2729 sayılı kanunların tadili hakkında kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilân : 29/V/1940 - Sayı : 4521)

No.
3840

Kabul tarihi
24 - V - 1940

BİRİNCİ MADDE — 2395 sayılı kazanç vergisi kanununun 3 ncü maddesinin 19 ncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

19 - Enebi Devletlerin Türkiyede bulunan elçi, maslahatgüzar ve konsolosluklarile maiyetlerinde çalışan memur ve müstahdemlerinin ve Türkiyede resmî bir vazifeye memur edilen veya tahsil gören ve istihkakları mensub oldukları Devlet umumî bütçesinden veya hususî idare veya belediye bütçelerinden ödenen memur ve müstahdemlerle talebenin maaş, ücret ve tahsisatları.

(Mütekabiliyet şartile ve bu sıfatlarından dolayı),

İKİNCİ MADDE — Aynı kanunun 4 ncü maddesinin 1 numaralı bendinin (D) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

D - Hususî ve adi şirketlerde mükellef, şirketi idare eden şahıstır.

Şirketi idare eden şahıslar müteaddid olduğu takdirde şirket namına tarh olunacak vergi ve cezaların tamamından bunların her biri müteselsilen mesuldürler.

Şirketi şeriklerinden biri idare ettiği ve bu şerik hakkında yapılan takibat kısmen veya tamamen somersiz kaldığı takdirde aranan miktardan diğer şerikler mütesaviyen mesuldürler. Ancak ceza zamları yalnız şirketi idare eden şerikten istenebilir. Şirketin idaresi, şerik olmayan bir şahsa tevdi edildiği ve bu şahıs hakkında yapılan takibat kısmen veya tamamen semere vermediği takdirde vergi ve cezalar, şerik olanlardan mütesaviyen alınır.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Aynı kanunun 6 ncü maddesine aşağıdaki « 4 » numaralı fıkra eklenmiştir :

4 - Yukarıki 1 ve 2 numaralı fıkralarda yazılı şirket ve müesseselerin hakikî şahıslarla birleşerek kuracakları hususî veya adi şirketler

DÖRDÜNCÜ MADDE — Aynı kanunun 11 ncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Beyannamelerine bilânço ve kâr ve zarar hesabı rabtirmek mecburiyetinde olan mükellefler, beyannamenin taallûk ettiği hesap devresi içinde amortisman tâbi tuttukları kıymetler ile her birine tatbik ettikleri amortisman nisbetini ve o devreye kadar amorti ettikleri kıymet miktarile o devrede amorti ettikleri miktarı ve kalamı müfredath olarak gösterecek bir cedvel ile mezkûr hesap devresi de dahil olmak üzere, o tarihe kadar safi kârlarından ayırdıkları ihtiyat akçelerinin her seneye aid miktarlarını ve bunlardan vergisi verilmiş ve verilmemiş olanlarını ayrı, ayrı gösterecek diğer bir cedveli de rabtirmek mecburiyetindedirler.

Yukarıda yazılı amortisman ve ihtiyat akçesine aid cedvellerin yerine, bu cedvellere dercedilecek malûmatı göstermek üzere hususî bir defter tutmak isteyen mükelleflerin bu talepleri kabul olunur; bu takdirde kendilerinden ayrıca cedvel istenilmez. Beyannamelerine yukarıda yazılı cedvelleri rabtötineyenlerin veya defter tutmak talebinde bulunub da defter tutmayanların vergilerine % 50 zam yapılır.

BEŞİNCİ MADDE — Aynı kanunun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

11 nci madde mucibince verilecek bilânçoların tanziminde aşağıdaki hükümlere riayet olunur:

1 - Mevduat ve matlubat kısmında:

A) Bina, arazi, alât, edevat ve makinalar, mobilye ve demirbaş eşya gibi maddî ve ihtira beratı ve diğer beratlar (eshamlı şirketlerde tesis ve taazzuv masrafları) gibi gayrimaddî kıymetler maliyet bedeli üzerinden yazılmak lâzımdır. Şirketlere aid gayrimenkuller teşebbüste kullanılmasalar dahi bilânçoya idhal olunur. Binaların tevsi ve vapurların tertibatının tanzimi gibi teşebbüsün inkişafına yarayan tesisat bedelleri taallûk ettikleri kıymetlere zammolunur. Bunların dışında kalan tamir ve idame masrafları umumî masraflara geçirilir.

B) Kasada veya cari hesaplarda mevcut ecnebi paraları ve borsada kayıtlı esham ve tahvilât, ticarî yılın hitamından evvelki son borsa fiatı üzerinden hesap olunur. Bu takdirde fazla veya noksan kıymetler kâr ve zarar hesabına naklolunmak lâzımdır. Borsada kayıtlı esham ve tahvilâttan her hangi birinin kıymetinde husule gelen tenezzülün muvazaalı olduğunun isbatı halinde bunların alış bedelleri bilânçonun tanzimine esas ittihaz olunur. Borsada fiatı olmayan ecnebi paraları borsada kayıtlı olmayan esham ve tahvilât alış bedelleri üzerinden kaydolunur.

Tevdiat, kefalet akçeleri, temettü hissesine mahsuben verilen para, gelecek yıllara aid olarak verilen kira ve sigorta masrafları gibi masrafların beyannamenin taallûk ettiği ticarî yıla aid olmayan kısmı, teğminat ve depozito akçeleri aynen kaydolunur.

C) Alacak senedleri üzerinde yazılı kıymetlerle geçirilir. Ecnebi parası üzerinden olan bu gibi senedlerle hesabı cari olacakları ticarî yılın hitamından evvelki son borsa fiatları üzerinden kaydolunur. Arada fark varsa kâr ve zarar hesabına geçirilir.

Alacak senedleri ve hesabı cari alacakları borsada fiatı olmayan ecnebi paraları üzerinden müesses ise bunların kıymeti, ecnebi parasının borsadan bildirilecek kıymetine göre hesap olunur. Alacak senedlerinin bu suretle teayyün eden kıymetine göre ticarî yıl sonundan vade tarihine kadar olan müddet için hesaplanacak müteamel iskonto farkı bilânçonun düyunat kısmında hususî bir hesabda gösterilebilir.

D) Stok emtia maliyet fiatı üzerinden geçirilir. (Emtiada maliyet fiatı, mubayaa fiatına, o mal için mağaza ve depoya girinceye kadar ihtiyar edilen masrafların ilâvesile hâsıl olan fiattır.)

Fabrika ve imalâthanelerde imal edilen maddeler de maliyet fiatı üzerinden yazılır. (İmalâtta maliyet fiatı ibtidâî maddelerin mubayaa fiatı ile nakliyat ve fabrikaya kadar olan sair masraflardan ve el işi ücretlerinden ve umumî masrafların o mala isabet eden kısmından ibarettir.)

Munhasıran yangın, zelzele, seylâb gibi fevkalâde hâdiseler neticesi olarak kıymetleri azalan veya çürüyüp bozulan sigortasız mallar için eksper-tiz yapılmak şartile kıymet azalması kabul edilir. Bu eksper-tiz mükellefin varidat dairesine müracaatı üzerine yapılır. Böyle bir müracaat vukuunda mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından, mahallî ticaret odasından yoksa belediyeden alınacak bir liste üzerinden üç eksper seçilir. Bu eksperler hesap mutahassısı kullanılan yerlerde bu mutahassısların ve bulunmayan mahallerde varidat müdür veya tahakkuk memurlarının huzurile tedkikat yaparak raporlarını

verirler. Bu heyetin kararları idare ve mükellef için katği olup aleyhine itiraz, temyiz ve idarî dava yollarına müracaat edilemez.

E) Meşkûk alacaklar, hususî bir hesabda gösterilir. (Bir alacağın ödenmesi lâzımgeldiği tarihten ve vadesi uzatılanlar da son vadenin hitamı tarihinden itibaren en az üç yıl geçmiş iken tahsil edilmemiş bulunması halinde bu alacak meşkûk sayılır. Bu gibi alacaklar kâr ve zarar hesabına zarar kaydedilebilir. Sonradan tahsil edilenler tahsil edildiği yılın kâr ve zarar hesabının kâr sütununa kaydedilmek lâzımdır.)

II - Düyunat kısmında :

A) Sermaye hesabı bulunur.

Sermaye ticaret siciline kayıtlı miktardan noksan olamaz.

Eshamli şirketlerde sermaye, hisse senedleri bedellerinden tahsil edilmiş olan kısımdan ibarettir.

B) Şirketlerin çıkardıkları tahvilât üzerinde yazılı kıymetlerle gösterilir. Bu tahvilât ticaret yılı içinde üzerinde yazılı kıymetlerden eksik veya fazla olarak itfa edilmiş olursa aradaki fark kâr ve zarar hesabına geçirilir.

C) Hakikî bir borca tekabül eden bütün borç senedlerinin henüz ödenmeyenleri, üzerinde yazılı kıymetlerle gösterilir. Enebi parası üzerinden olan bu gibi senedlerle mevcut hesabı cari borçları ticarî yılın hitamından evvelki son borsa fiatları üzerinden kaydolunur ve arada fark varsa kâr ve zarar hesabına geçirilir. Borsada fiatı olmayan enebi paraları üzerinden müesses borç senedleri ile hesabı cari borçları enebi parasının borsadan bildirilecek kıymetlerine göre hesaplanır.

D) Tescil edilmiş sermayenin, (Şirketlerde tediye edilmiş sermayenin) dörtte birine balığ oluncaya kadar safi kârdan % 5 ihtiyat akçesi ayrılabilir.

İmtiyazlı şirketlerce mukavelenamelerinde yazılı had dahilinde ayrılacak ihtiyat akçesi kabul olunur. Şu kadar ki, ihtiyat akçeleri yekûnu tediye edilmiş sermayenin dörtte birini geçerse fazlası kâra ilâve olunur. 2999 sayılı bankalar kanununun 31 nci maddesine tevfiikan kanunî ihtiyatlarından maada bankaların safi kârlarından ayıracakları % 5 ler, bilânçonun düyunat kısmına geçirilebilir.

E) Tesviyesi derdest tazminat karşılığı olan hasaratı muallâkaya mahsus ihtiyat akçesiyle muhataratı cariyeye mahsus ihtiyat akçesi (hayat sigortalarında riyazî ihtiyat).

(Cümlesi ertesi sene kârına aynen nakledilmek ve muhataratı cariyeye ihtiyatları için ayrılacak mebalığ nakliyat sigortalarında beyannamenin taallûk ettiği hesap devresi içinde alınan primlerin en çok % 25 ini ve diğer sigortalarda % 33,5 unu geçmemek ve bütün ihtiyatların sureti hesap ve tefriki sigorta şirketlerinin murakabesi hakkındaki kanun hükümlerine tevfiikan tutulması mecburî olan defter ve vesikalarla tevsik edilmek şarttır).

F) Ticarî ve sınaî vasıtaların maliyet kıymetlerinden aşağıda yazılı nisbetleri aşmamak üzere yapılan amortismanlar :

Binalarda % 2, fabrika binalarında % 6, makineler, alât ve edevat, havaî nakil tesisatı, vagon, vagonet, lokomotif ve demiryollarında, dekovillerle denizaltı ve havaî kablolarda % 8, deniz nakliye vasıtalarından (300) tondan yukarı olanlarda % 5, 300 ton ve bundan aşağı olanlarda % 10, demirbaş eşya ve mobilyalarda % 10, eshamli şirketlerin umumî heyet kararile kabul olunan taazzuv masraflarında % 20, otomobil, otobüs, kamyon, kamyonet, araba ve hayvanlarda % 25 nisbetlerinde, sinema filimlerinde birinci sene mubayaa veya icar bedelinin % 50 si, ikinci sene için % 25 i, üçüncü sene için % 15 i ve müteakib sene için % 10 nisbetinde (dört seneden evvel bayiine iadesi meşrut filimlerin iade

edileceği seneye aid amortisman miktarı o filim için mükellef tarafından daha evvel yapılan amortismanlar baliği ile mubayaa veya icar bedeli arasında kalan farktır.) (İmtiyazlı anonim şirketlerde tesisat ile yenileme akçelerinin imtiyaz müddetinin sonunda bedelsiz olarak Devlete veya Devletçe tensib olunan bir teşekküle veya belediyeye intikali imtiyaznamesi icabından bulunduğu ve imtiyaz veya esas mukavelenamesinde sermayesinin itfası için senelik muayyen bir miktar ayrılması gösterilmiş olduğu takdirde bu dahi kabul olunur.) Teşebbüste kullanılmasalar dahi bilânçoya geçirilmesi lâzımgelen binalar için yukarıda yazılı miktarları aşmamak üzere ayrılacak amortisman kabul olunur. Bilânçonun matlubat kısmında münferic olmayan kıymetler için amortisman gösterilemez.

ALTINCI MADDE — Aynı kanununun 13 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Kâr ve zarar hesabına aid cedvelin tanziminde :

1 - İşletmeden mütevellid gayri safi kârlarla bilânçoda gösterilen gayri menkul mallardan alınan irad, senedat cüzdanında mevcut ticarî senedlerin, csham ve tahvilâtın (Türkiye Cümhuriyeti Hazine bono ve tahvilleri faizleri hariç) ve hesabı carilerin getirdiği faiz ve temettüleri, müessesenin iştigal ettiği işleri haricinde iştirak edilen diğer ticarî işlerden alınan kazançlar ve diğer bilûmum kazançlar kâr hesabına geçirilir.

2 - Aşağıda yazılı masraflar zarar sütununa geçirilebilir:

A) İşletme masrafları, maaş, ücret ve huzur hakları (safi kârdan idare meclisi reisi ve azalarile memurlara verilen ikramiyeler hariç), kiralar muhabere, reklâm, tamir ve sigorta masrafları ve borç faizleri ve bu kanun mucibince alınacak vergi ve ruhsat tezkeresi harcından maada teşebbüs namına tarh ve tahsil edilmiş bilûmum vasıtasız vergiler, müessesenin idamesi için yapılan sair umumî masraflar.

Teşebbüste kullanılan binalar, mükellefin malı olduğu takdirde icar yerine vergisi konulur, ancak bu binaların bilânçoda kayıtlı olması şarttır. Bina bilânçoda kayıtlı bulunmadığı takdirde vergi kabul edilmez.

Şirketlerden maada mükellefler kendilerine aid binanın bir kısmını iş ve teşebbüslerine tahsis etmiş iseler bu bina bilânçoda gösterilmez ve bu bina için vergi ve tamir ve idame masrafı kabul olunmaz. Mükelleflerin bu suretle iş ve teşebbüslerine tahsis ettiği kısım için binanın gayrisafi iradından bu kısma isabet eden miktarı geçmeyecek miktarda kira bedelinin masraf olarak kaydi caizdir. Gayrisafi irad ayrılmamış ise 17 nci madde hükmü dairesinde tefrik edilir.

Teşebbüste kullanılmasa dahi bilânçoda gösterilmesi lâzımgelen binalar için vergi ve tamir ve idame masrafı kabul olunur.

Sermaye için faiz kabul edilmeyeceği gibi, kollektif şirketlerde şeriklerin ve komandit şirketlerde komandite azaların ve bunların usûl ve furuunun veya karı veya kocanın; sair sınaî ve ticarî teşebbüsatta karı veya koca ile bunların usûl ve furuunun şirkete veya teşebbüse ikraz edecekleri paralar sermaye sayılır. Hayat sigorta şirketlerinde riyazî ihtiyattan Türkiye Cümhuriyeti Devlet tahvillerine yatırılan kısma aid faizler masraf meyânında gösterilmez.

Ana merkezleri Türkiye haricinde bulunan şirket ve müesseselerin Türkiyede çalışan şubeleri için merkez tarafından istikraz edilecek mebalığın faiz ve komisyonu, istikraz edilen meblâğ nakden Türkiyeye idahl edilmiş olmak ve şubenin müseccel sermayesinin (bankalarda Türkiyeye tahsis edilmiş sermayenin) iki mislini aşmamak ve senelik faiz miktarı yüzde beşi, komisyon haddi de yüzde yarım

geçmemek, mezkûr şirketlerin ana merkezden olan alacakları için hesap edilen faiz ve komisyon miktarları da bu hadlerden aşağı olmamak şartile kabul edilir.

Ana merkezleri Türkiye haricinde bulunan şirket ve müesseselerin Türkiyedeki şubelerinin, merkezleri umumî masraflarına iştirak etmek üzere safi kârlarından hisse ayırmaları ve bunu umumî masrafları arasında göstermeleri kabul olunmaz. Ancak merkez tarafından şube için ihtiyar edilmiş olan posta ve telgraf masrafları, matbua bedelleri, şubenin teftişi zümünde merkezden gönderilen memurların seyahat ve ikamet masrafları şube masarifinde kabul olunur.

Ana merkezleri Türkiye haricinde bulunan şirket ve müesseselerin Türkiyedeki şubelerinin merkezlerinden aldıkları avans veya krediler veya merkezce şube hesabına yapılan mubayaa ve satışlar için merkezlerine faiz veya komisyon vermeleri veyahud ana merkezlerinin zararını kapatmak üzere kârlarından hisse ayırmaları ve bunları umumî masrafları arasında göstermeleri kabul olunmaz.

Türkiye haricinde bulunan bir müessesenin kontrolü veya idaresi altında Türk kanunlarına göre teşekkül etmiş olan şirketler, kendilerini kontrol veya idare eden müesseselerin şubesi hükmünde olup merkezleri Türkiye haricinde bulunan şubeler hakkındaki yukarıda yazılı hükümler aynen bu şirketler hakkında da caridir.

Türkiyede teşekkül etmiş bir şirketin sermayesinin en az yarısı veyahud şürekâ ve hissedarlar heyeti umumiyesindeki reylerin mutlak ekseriyeti doğrudan doğruya veya mutavassıt şahıslar vasıtasile Türkiye haricinde bulunan bir şirket veya müesseseye aid olduğu veyahud şirket işleri hakkında karar vermek salâhiyeti aynı suretle hariçteki şirket veya müesseseye aid bulunduğu takdirde, bu şirket veya müessese hariçteki müessesenin kontrol veya idaresi altında addolunur. Mutavassıt şahıs tabiri, hariçteki şirket veya müessesenin idare salâhiyetini haiz uzuvlarını; müdür, memur ve müstahdemlerini; bunların usul ve fîruu ile karı veya kocalarını veya tesis etmiş oldukları diğer şirketleri ifade eder.

B) Teşebbüs için yapılan seyahat masrafları,

C) İlâma veya borç ödemekten aciz vesikasına müstenid olan gayrikabili tahsil alacaklarla ödenmesi lâzımgelen tarihten itibaren üç sene geçmiş olduğu halde tahsil edilmemiş olan meşkûk alacaklar,

D) Menafii umumiyeye hadim cemiyetlere makbuz mukabilinde yapılan iane ve teberrular,

E) Müstahdemler gibi vergiye tâbi tutulmak şartile müessesenin eski memurlarına verilen tekaüd maaşı ve ücretleriyle tazminat ve ikramiyeleri ve memurları için ödediği sigorta bedellerile vergiler,

F) Ticaret kanunu hükmüne göre şirketlerin geçmiş seneye aid zararlarından kapatılmayan kısmı,

Kazanç ve masraflar, ticarî örf ve teamüle ve teşebbüsün hususiyetine göre müteamel olan evrak ile tevsik olunur. Tevsiki mutad olmayan müteferrik masraflar için vesika aranmaz.

YEDİNCİ MADDE — Aynı kanunun 15 nci maddesine aşağıdaki D ve E fıkraları eklenmiştir:

D - 8 nci maddenin 2 nci fıkrasında yazılı beynelmilel eenebi ve transit nakliye kumpanyaları şube ve acenteleri bir kazanç muamele defteri tutmağa ve bu deftere mezkûr fıkrada yazılı işlerden aldığı paraları müfredat itibarile yazmağa ve bu kayidleri evrakı müsbite ile tevsika mecburdurlar.

E - 47 nci madde mucibince beyanname usulünü tercih eden mükelleflerden, mütedavil sermaye üzerine iş yapanlar bu maddenin birinci bendinde yazılı def-

terleri; diğerleri de bir kazanç muamele defteri tutarlar.

Bu kabûl mükellefler kazanç muamele defterinin hasılat kısmına yaptıkları işlerden elde ettikleri bilûmum hasılatı müfredat itibarile ve masraf kısmına da yukarıki A fıkrasında sayılan masrafları dercederler.

Kazanc muamele defteri yerine ticaret kanununun emrettiği defterlerle defteri kebir tutmak isteyenlerin bu istekleri kabul olunur.

SEKİZİNCİ MADDE — Aynı kanunun 16 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

15 nci maddede yazılı defterlerin her ticarî yılın birinci ayı sonuna kadar alâkalı varidat dairesine tasdik ettirilmesi mecburidir. Defterlerini müteakib yıllarda da kullanmak isteyenler her ticarî yılın birinci ayı içinde son muamelelerini varidat dairesine işaret ve tasdik ettirirler.

Yeniden işe başlayanlar, başlamadan evvel defterlerini tasdik ettirirler.

Yeniden işe başlayanlardan ticaret kanununun 69 ncü maddesi veçhile defterlerini notere tasdik ettirilmesi icab eden mükellefler, bu kısım defterlerini de daha evvel alâkalı varidat dairesine tasdik ettirmeye mecburdurlar.

Defterlerini tasdiksiz birakanlar veya vaktinde tasdik ettirmeyenler hakkında 43 ncü madde mucibince muamele yapılır.

DOKUZUNCU MADDE — Aynı kanunun 17 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Aralarında hususî veya adi şirket kurmuş olan şahıslar bu şirketin işlerini, müstakil bir yer tahsis etmeksizin kendilerine veya başkalarına aid mağaza, dükkân veya yazıhanelerde tedvir ettikleri takdirde hususî veya adi şirketin vergisine de, bu işlerin tedvir edildiği yerin gayri safi iradı matrah ittihaz olunur.

ONUNCU MADDE — Aynı kanunun 19 ncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Meslekî teşekküller veya belediyelerce bu maddeye bağlı cedvelde yazılı sınıflardan her hangi birinin nazarı dikkate alınmaması halinde varidat dairesi namına yapılacak itiraz üzerine, itiraz komisyonlarınca, bunların tefrik hakkındaki kararları bozulur. Meslekî teşekküllerle belediyeler bozma kararına ittiba ederek bütün sınıfları nazarı dikkate almak suretile yeniden tefrik yapmağa mecburdurlar. Meslekî teşekküller veya belediyeler buna riayet etmedikleri takdirde itiraz komisyonlarınca yapılacak tedkikata göre aşağı sınıflardan ehil olanlar boş bırakılan sınıflara idhal olunur. İtiraz komisyonlarının bu kararları katgidir.

ON BİRİNCİ MADDE — Aynı kanunun 20 nci maddesinin B fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

B) Seyyar halinde çalışan her nevi sanatkârlar, simsarlar ve dellâllar, kabzımlar, madrabazlar, her nevi nakil ve cer vasıtalarında ücretle çalışanlar, seyyar satıcılar, pazarcılar, at canbazları, 30 ncü maddenin son fıkrasında yazılı mükellefler nezdinde çalışanlar, vapur, lokanta ve büfelerini işletenler.

ON İKİNCİ MADDE — Aynı kanunun 30 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Umumî bütçeden tediye olunan istihkaklar için bordro verilmez. Bunlara aid vergi tevkifatı muhasebei umumiye kanununun 43 ncü maddesi mucibince, toptan icra edilir.

Mülhak ve hususî bütçelerle idare olunan daire ve müesseselerden, bankalardan,

sermayesinin en az yarısı Devlete aid müesseselerden, menafii umumiyeye hadim cemiyetlerden ve imtiyazlı şirketlerden, köy sandıklarından, ticaret, ziraat ve sanayi odalarından ve borsalardan hizmet erbabına ödenen istihkaklar için bordro verilmez. Bu istihkakların vergileri bu daire ve müesseselere tekiye sırasında kesilerek 74 nci maddenin C fıkrası hükmü dairesinde malsandığına teslim olunur.

Hamamlar ve fırınlar ile bina vergisi kanunu mucibince gayrisafi iradı iki bin lirayı geçmeyen mahallerde ticaret ve sanat yapan mükellefler nezdinde çalışanlar için de bordro verilmez. Bunlar yalnız müstahdemlerinin isimleriyle işe başlayış ve terk tarihlerini 15 gün içinde varidat dairesine yazı ile bildirmeye ve vergi karnesi almamış olan kimseleri istihdam etmemeğe mecburdurlar.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Aynı kanunun 31 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Merkezleri Türkiyede bulunan anonim şirketlerle eshamlı şirketler ve merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan bu gibi şirketlerin Türkiyede çalışan şube veya teşekkülleri safi kârlarından % 15 nisbetinde vergiye tâbidirler.

3659 sayılı kanun hükmüne tâbi müesseselerin idare meclisi reisi ve azaları ile murakiblerine ve müdür ve müstahdemlerine verecekleri temettü ikramiyeleri 32 nci maddenin 2 nci fıkrasında yazılı nisbetlere göre vergiye tâbi tutulur.

6 nci maddenin 4 nci fıkrasında yazılı hususî veya adi şirketler bunları teşkil eden şirket veya ecnebi müesseselerin tâbi oldukları nisbetler dairesinde vergiye tâbi tutulurlar.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Aynı kanunun muaddel 37 nci maddesinin a. b ve c fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

a) Denizde, nehirde, ırmak ve göllerde ve karada her nevi nakil ve cer vasıtalarında ücretli çalışanlar, inşaatta götürü, aylık veya gündelik ücret mukabilinde devamlı veya muvakkat surette iş alan amele, her nevi seyyar satıcılar, işçiler ve hamallar, kundura boyacıları ve 30 ncu maddenin son fıkrasında yazılı mükellefler nezdinde çalışanlardan aşağıdaki b ve c fıkrası haricinde kalan müstahdemler gündelik gayrisafi kazançlarının on misli,

b) Her nevi nakil ve cer vasıtasını mal sahibi veya müstecir sıfatıyla işletenler, inşaatta çalışan ustalar, seyyar sanatkârlar, vapur lokanta ve büfelerini işletenler, simsarlar, dellallar, at canbazları, pazarcılar, kabzımallar, madrabazlar, 30 ncu maddenin son fıkrasında yazılı mükellefler nezdinde çalışan tezgâhtarlar, gündelik gayrisafi kazançlarının on iki misli,

c) Birinci maddenin D fıkrasına dahil iş ve teşebbüsler erbabile 30 ncu maddenin son fıkrasında yazılı mükellefler nezdinde çalışan muhasib, kâtib, veznedar ve kasadarlar, gündelik gayrisafi kazançlarının 20 misli.

ON BEŞİNCİ MADDE — Aynı kanunun 40 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Maliye vekâletinin tensib edeceği şehirlerde kazanç vergisi beyannamelerinin tedkiki ile iştilal etmek üzere hesap mutahassısları ve hesap mutahassis muavinleri kullanılır.

Hesap mutahassısılığına tayin edilebilmek için Hukuk veya İktisad fakültelelerinden veya Siyasal bilgiler okulundan veyahud Ticaret mektebinin yüksek kısmından veya bunlara muadil ecnebi mekteplerden mezun bulunmak ve Maliye müfettişliğinde, Divanı muhasebat azalığında veya birinci sınıf murakıblığında, Maliye vekâleti merkez teşkilâtına dahil umum müdürlüklerde, 6 nci ve daha yukarı derecelerdeki defterdarlık veya varidat müdürlüklerinde veyahud ban-

kalarda veya 3659 sayılı kanunun şümülüne dahil müesseselerde muhasebecilik, muhasebeci muavinliği veya müstakil şube müdürlüğü vazifelerinde en az beş yıl veyahud hesap mutahassıs muavinliğinde en az üç yıl muvaffakiyetle çalışmış olmak şarttır.

Hesab mutahassıs muavinleri yukarıki fıkrada yazılı mekteplerden mezun olanlar arasından tayin olunur. Bunlar bir hesap mutahassısı refakatinde üç yıl staj görürler. Bir yıllık staj nihayetinde müstakillen tedkikat yapabileceği anlaşılanların hesap mutahassıs muavinini unvanile müstakillen çalıştırılmaları caizdir. Hesab mutahassıs muavinleri de hesap mutahassısları salâhiyetini haizdirler.

ON ALTINCI MADDE — Aynı kanunun 50 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergi veren mükellefler, bir müessesede hizmet kabul ederlerse o malî yıl için ödemiş oldukları vergi ile karne bedeli, vergi makbuzile karnenin tarih ve numarası bordroya derç ve varidat dairesine ibraz edilmesi şartile, istihkaklarından kesilmesi icab eden hizmet erbabı vergilerine mahsub edilir.

ON YEDİNCİ MADDE — Aynı kanunun 57 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Sene içinde yeniden işe başlayan veya işini bırakan veya devreden gündelik gayrisafi kazanç üzerinden vergiye tâbi mükellefler, keyfiyeti en geç başlama ve bırakma tarihinden itibaren 15 gün içinde yazı ile varidat dairelerine bildirmeye mecburdurlar. Bu mükelleflerden malî yılın birinci yarısından sonra işe başlayanlardan o yıl içinde yalnız bir taksit vergi alınır. Malî yılın birinci yarısında işini terk veya devredenlerden keyfiyeti müddeti içinde haber verdiği takdirde ikinci taksit vergileri aranmaz. Terk veya devrin haber verilmemesi halinde yıl sonuna kadar olan vergileri alınır.

İşe başladıklarını müddetinde haber vermeyenlerin ilk yıl vergisine % 15 zam yapılır. Silâh altına alınması halinde ihbar yapılmısa dahi yapılmış sayılır.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Aynı kanunun 74 nci maddesinin H ve İ fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

H - Sene içinde yeniden işe başlayan gündelik gayrisafi kazanç üzerinden vergiye tâbi mükelleflerden taksiti girmiş vergileri ve zamları ve işlerini terk veya devredenlerden, terk veya devir tarihine kadar olan vergilerden henüz ödenmemiş olan taksitleri 57 nci maddede yazılı müddet içinde defaten tahsil olunur.

İ - 30 neu maddenin son fıkrasında yazılı mükellefler nezdinde çalışanların işe başladıkları veya işi terkettikleri, mezkûr fıkrada yazılı müddet içinde, varidat dairesine bildirilmez veya karnesi olmayan şahıslar istihdam edilir ise bunların almağa mecbur oldukları karne bedellerile zamları ve üç misil zamlar tarhedilecek vergileri istihdam edenlerden alınır. Bunlar zam için müstahdemlere rücu edemezler.

ON DOKUZUNCU MADDE — Aynı kanunun 80 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Gündelik gayrisafi kazançları üzerinden vergiye tâbi mükelleflerle 30 neu maddenin son fıkrasında yazılı mükellefler nezdinde çalışanlar, vergi karnesi almağa mecburdurlar.

YİRMİNCİ MADDE — Aynı kanunun 81 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Ruhsat tezkereleri ve vergi karneleri bir malî yıl için muteber olup malî yılın birinci ayında varidat dairelerinden alınır. Yeniden işe başlama halinde ruhsat tezkereleri bir ay ve vergi karneleri 15 gün içinde alınır. Vergi karnesine fotoğraf yapıştırılması mecburidir. Fotoğrafçı bulunmayan yerlerde vergi karnesine fotoğraf il-sakı mecburî değildir.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Aynı kanunun muaddel 19 ncu maddesine bağlı olup 3470 sayılı kanunla değiştirilmiş olan (1) numaralı cedvel, bu kanuna bağlı (1) numaralı cedvelde yazılı şekilde değiştirilmiştir :

YİRMİ İKİNCİ MADDE — 2729 sayılı kanuna bağlı A cedveline, bu kanuna bağlı (2) numaralı cedvelde yazılı 12, 13, 14 ncü fıkralar eklenmiştir.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — 2729 sayılı kanunun 11 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

2395 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin 2 ncı fıkrasında yazılı müesseselerden bankacılık işleriyle uğraşanlar (A) cedvelinin birinci ve sigortacılık işleriyle uğraşanlar 7 ncı sırasında gösterilen miktar ve nisbetler dairesinde asgarî mükellefiyete tâbi tutulurlar.

Aynı fıkrada yazılı olup bankacılık ve sigortacılık işlerinden gayri işlerle uğraşanlar sermayeleri 50 bin liradan aşağı veya yukarı olduğuna göre aynı cedvelin 12 ve 13 ncü sıralarında gösterilen miktar ve nisbetler dairesinde asgarî mükellefiyete tâbi tutulurlar.

2395 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin 3 ncü fıkrasında yazılı müesseseler meşgaleleri ne olursa olsun A cedvelinin 14 ncü sırasında gösterilen miktar ve nisbetler dairesinde asgarî mükellefiyete tâbi tutulurlar.

MUVAKKAT BİRİNCİ MADDE — Bu kanunun birinci maddesi mucibince vergiden muaf tutulacak olan ecnebi Devlet, vilâyet ve belediye memur ve müstahdemleri namına kanunun meriyeti tarihine kadar olan zaman için henüz tahakkuk ettirilmemiş vergiler artık tahakkuk ettirilmez.

MUVAKKAT İKİNCİ MADDE — Bu kanunun 5 ncı maddesile yapılan tadil dolayısıyla yeniden bilânçolara idhali lâzımgelen binalar 1940 takvim veya ticarî yılı faaliyetinden dolayı verilecek malî bilânçolara geçirilir. Bu binalar için mubayaa veya inşa tarihlerinden itibaren ticarî bilânçolar mucibince ayrılmış olan amortismanlar da aynen 1940 bilânçosuna deredilir. Bu binalar tamamen amorti edilmiş olsalar da bu yolda muamele yapılır. Bunlardan kanunun meriyetine kadar amortismanı tâbi tutulmamış olanlar için mubayaa veya inşa tarihlerinden itibaren bu kanunda yazılı nisbetler üzerinden hesap olunacak miktarda bir amortisman, 1940 bilânçosuna geçirilir.

MUVAKKAT ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun 7 ncı maddesile yeniden defter tutmak mecburiyetine tâbi olanlar kanunun meriyeti tarihinden itibaren bir ay içinde defterlerini varidat dairesine tasdik ettirirler.

MUVAKKAT DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanunun 19 ncu maddesile vergi karnesi almağa mecbur tutulan müstahdemler kanunun meriyetini takip eden aydan itibaren bir ay içinde karnelerini alırlar. Bu müddet geçtikten sonra nezdinde karnesiz müstahdem görülen mükellefler hakkında 74 ncü maddenin muaddel (İ) fıkrası hükmü tatbik olunur. Bu maddede yazılı müstahdemlerin eski mükellefiyet şekli kanunun meriyetini takip eden ay ibtidasına kadar devam eder.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanun 1 haziran 1940 tarihinden muteberdir.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye, Dahiliye, Maliye ve İktisad vekilleri memurdur.

27 mayıs 1940

Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası : 25 - V - 1940 ve 1/338

Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası : 27 - V - 1940 ve 4/672

Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları :

Cild	Sayfa
9	26,26:27
11	181,213,221:227,230,233,257:260

[1] NUMARALI CEDVEL

19 neu muaddel madde mucibince serbest meslek erbabından alınacak maktu vergi

Beşinci sınıf Lira	Dördüncü sınıf Lira	Üçüncü sınıf Lira	İkinci sınıf Lira	Birinci sınıf Lira	
20	50	100	250	500	Nüfusu iki yüz bin ve daha yukarı olan şehirlerde
20	50	100	250	—	Nüfusu elli binden iki yüz bine kadar olan şehirlerde
20	50	—	—	—	Nüfusu on binden elli bine kadar olan şehirlerde

1. — Diş tabiblerinden ve dişçilerden birinci sınıfa ayrılacak olanlar bu cedveldeki maktu verginin tamamını, diğer sınıflara ayrılacak olanlar bu cedveldeki maktu verginin yarısını verirler.
2. — Nüfusu on binden aşağı olan mahallerdeki serbest meslek erbabı maktu vergiden müstesnadır.
3. — Nüfusun hesabında yeni nüfus sayımı yapılmaya kadar 1935 senesindeki nüfus sayımı esas olur.
4. — Meslekî teşekküllerle belediyeler buldukları şehrin nüfusuna göre bu cedvelde yazılı sınıflardan her hangi birini ihmal edemezler.

[2] NUMARALI CEDVEL

Sıra No.	İştigal nevi	İstanbul		Ankara, İzmir		3 nü sınıf şehirler		4 nü sınıf şehirler		5 nei sınıf şehirler		6 nei sınıf şehirler		Şehrin nüfusuna bakılmadan gayri safi irad üzerinden alınacak nisbî vergi	
		Maktu vergi Lira	Müstahdem başına Lira	Maktu vergi Lira	Müstahdem başına Lira	Maktu vergi Lira	Müstahdem başına Lira	Maktu vergi Lira	Müstahdem başına Lira	Maktu vergi Lira	Müstahdem başına Lira	Maktu vergi Lira	Müstahdem başına Lira	Ticarethanenin gayri safi iradı	İkametgâhın gayri safi iradı
12	Bankacılık ve sigortacılık işleri haricinde kalan işlerle uğraşan, 2395 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin 2 ncı fıkrasında yazılı müesseseler, aynı işlerle uğraşan ve sermayesi elli bin lira ve daha fazla olan anonim, limited, kazanç dağıtan kooperatif ve eshamlı, eshamsız komandit şirketler Yukarıki miktara ilâveten her şube için	300	2,00	250	1,50	100	1	75	0,50	50	0,25	25	0,10	% 10	
		50	2,00	40	1,50	30	1	20	0,50	10	0,25	5	0,10		
13	12 nei numarada yazılı olup sermayesi elli bin liradan az olan müessese ve şirketler Yukarıki miktara ilâveten her şube için	150	1,50	100	1,00	60	0,50	40	0,30	30	0,25	15	0,10	% 10	
		25	1,00	20	0,75	15	0,50	10	0,25	5	0,25	3	0,10		
14	2395 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin 3 ncü fıkrasında yazılı müesseseler Yukarıki miktara ilâveten her şube için	250	2,00	200	1,50	100	1	75	0,50	50	0,25	25	0,10	—	
		40	2,00	30	1,50	25	1	20	0,50	10	0,25	5	0,10	—	